

Calamiteit aan de rand van het Koninkrijk. Hoe de Bolivariaanse revolutie Venezuela ruïneerde

door Wilbert Jan Derksen

In december 2020 namen de loyalisten van de Venezolaanse president Nicolás Maduro na frauduleuze verkiezingen de controle over het parlement van het land (NOS 2020). Hiermee lijkt de jarenlange afglijding van Venezuela richting dictatuur voltooid. Ondertussen heeft de bevolking te lijden onder repressie, honger, ziekte en uitzonderlijk hoge criminaliteitscijfers. Miljoenen Venezolanen hebben inmiddels het land verlaten en zoeken hun heil elders in de regio. De laatste tijd hoorden we echter weinig meer over dit land, in zowel de politiek als in de media. Want waarom zouden wij ons ook

zorgen moeten maken over een land zo ver van Den Haag vandaan? Er zijn immers wel meer landen in de wereld waar dit soort ellende voorkomt. Vaak wordt echter vergeten dat Venezuela een direct buurland is van ons Koninkrijk en dat de ABC-eilanden (Aruba, Bonaire en Curaçao) zich op steenworp afstand bevinden van al deze misère. De afgelopen jaren ondervonden zij al veel negatieve gevolgen van deze crisis (Broere 2018).

Wat zich in Venezuela afspeelt, raakt dus direct aan het belang van ons Koninkrijk. Naast deze reden is er voor liberalen een

---

extra aanleiding om de zaak-Venezuela nog eens grondig onder de loep te nemen. Het is namelijk een perfect voorbeeld van hoe een disfunctionele overheid een gevaar kan vormen voor haar eigen burgers en een relatief stabiel land zo in chaos kan storten. Want vergis u niet, de rampsituatie waar Venezuela zich momenteel in bevindt is enkel en alleen het directe resultaat van falend overheidsbeleid. Een *state-made-disaster* waar in het tijdsbestek van enkele jaren het toekomstperspectief van een natie volledig is weggevaagd.

Venezuela de oliestaat

Venezuela won in 1811 zijn onafhankelijkheid van het Spaanse Rijk en werd vervolgens lange tijd geregeerd door verschillende *caudillos* (militair-politieke leiders), met interne strijd en politieke instabiliteit tot gevolg. Begin 20e eeuw werd in het land aardolie gevonden en vanaf 1958 kwam het land in rustiger politiek vaarwater terecht met de komst van de democratie. Dankzij de olieopbrengsten wist Venezuela zich vanaf deze periode sterk te ontwikkelen. Het land beschikt namelijk over de grootste oliereserves ter wereld (zelfs meer dan Saudi-Arabië), al vergt deze zware olie wel extra bewerking om het geschikt te maken voor gebruik. Dit gebeurde onder meer in raffinaderijen op Curaçao.

Venezuela was een van de oprichters van de Organisatie van olie-exporterende landen (OPEC) in 1960. In 1975 werd de olie-industrie in het land volledig genationaliseerd en werd hierop de staatsoliemaatschappij *Petróleos de Venezuela* (PDVSA) opgericht. Steeds bleef het land zodanig steunen op zijn olie-inkomsten dat het uiterst kwetsbaar was voor schommelingen in de internationale

olieprijs en maakte het daardoor verschillende economische crises mee. Desalniettemin wist Venezuela zich in deze tijd te ontpoppen tot een van de rijkste landen in de regio.

Maar zoals in veel andere voormalige koloniën, bracht de olie slechts rijkdom voor de elite van het land en bleef het grootste deel van de bevolking leven in armoede. De extractieve instituties zorgde ervoor dat de politieke en economische macht in de handen van deze elite kon blijven.¹ Onder deze corrupte, rechts-georiënteerde regering groeide de ongelijkheid in het land. Het ontstaan van een middenklasse bleef uit en wie arm geboren werd, was dat meestal gedoemd te blijven. Dit voedde de ontevredenheid onder de minderbedeelden in het land, die zo niet mee konden profiteren van alle petrodollars die gedurende al deze jaren het land binnenstroomden. Uiteindelijk mondde deze ontevredenheid uit in een radicale politieke koersverandering.

De Bolivariaanse revolutie: socialisme, anti-imperialisme en populisme

Al in 1992 probeerde de toenmalige militair Hugo Chávez de macht te grijpen via een militaire staatsgreep. Deze mislukte, maar door de onderklasse werd hij gezien als een held die zich tegen het corrupte regime had gekeerd. Zes jaar later kwam hij alsnog op democratische wijze aan de macht en werd hij verkozen tot president van Venezuela. In 1999 riep hij de 'Bolivariaanse revolutie' uit. Er kwam een nieuwe grondwet en het land werd herdoopt tot de Bolivariaanse Republiek Venezuela. Zijn politieke ideologie, het 'bolivarisme' (soms ook *chavismo* genoemd), kent drie essentiële kenmerken.

Allereerst was Chávez een fervent socialist, en vooral anti-kapitalist. Hoewel hij ooit begon als gematigd socialist, schoof hij door de jaren heen steeds verder door naar links. Zijn ‘socialisme van de 21^e eeuw’ stelde op het oude marxistische model van socialisme en paste het hier en daar aan. Zo moest de macht meer decentraal georganiseerd worden, waarbij de burger meer politieke participatiemogelijkheden moest hebben, bijvoorbeeld via referenda. Ook moesten minderheden, zoals lokale indianenbevolkingen, beter beschermd en vertegenwoordigd worden. De economische basisprincipes van het socialisme zoals staatsinterventie en welvaartsherverdeling bleven echter wel hetzelfde. Zo werden verschillende industrieën genationaliseerd, een programma van landhervormingen geïntroduceerd en prijscontroles ingevoerd.

Ook was Chávez huiverig voor buitenlands kapitaal, met name uit het Westen (en vooral de VS). Dit brengt ons bij het tweede kenmerk; anti-imperialisme. Volgens Chávez ging Latijns-Amerika nog altijd gebukt onder neokoloniaal economisch en politiek beleid, waarbij de VS als grote boeman werd aangewezen. Zijn revolutie vernoemde hij naar de vrijheidsstrijder en vader des vaderlands Simón Bolívar, onder wie Venezuela zich als onafhankelijke republiek van het Spaanse Rijk had afgescheiden. In de 21^e eeuw was het de VS waar Venezuela zich onafhankelijk van moest maken. In zijn buitenlandbeleid was hij dan ook altijd zeer uitgesproken antagonistisch tegenover de VS en zag hij andere ‘vijanden van de VS’ als Cuba, Rusland en Iran als belangrijke partners.² Chávez inspireerde de verschillende andere linkse leiders

in Latijns-Amerika die ook rond deze tijd aan de macht kwamen en hij presenteerde zich als de ideologisch leider van deze linkse ‘roze golf’ in de regio. Met hen poogde hij internationale organisaties als de Bolivariaanse Alliantie voor Amerika (ALBA) op te zetten, als geopolitieke tegenhanger van andere internationale samenwerkingsverbanden die hij als Westers gedomineerd beschouwde.

Ten slotte was Chávez hét schoolvoorbeeld van een populist. Latijns-Amerika kent een lange traditie van charismatische, populistische leiders die het traditionele politieke bestel ‘open willen breken’. Zo ook Chávez, die met name door de arme bevolking als een ware ‘verlosser’ werd gezien en met zijn urenlange monologen op staatstelevisie een sterke persoonlijkheidscultus wist op te bouwen. Het belangrijkste en gelijk gevaarlijkste kenmerk van een populist is echter dat deze slechts handelt op basis van de korte termijn, met als doel de kiezer aan zijn kant te houden (Friedman 2017). Langetermijndenken wordt vermeden, omdat dit vaak leidt tot impopulaire beslissingen zoals bezuinigingen. Toch zal vroeg of laat een keer de rekening betaald moeten worden, zoals ook bleek in Venezuela.

Olie en populistisch socialisme: een explosieve mix

Onder het bewind van Chávez werden verschillende sociale programma’s en voorzieningen opgezet en dat maakte hem erg geliefd bij de arme bevolking. Dit bleek ook toen er in 2002 vanuit de oude elite in samenwerking met legerofficieren een staatsgreep gepleegd werd tegen Chávez, maar hij al na 47 uur weer terug in het presidentiële

---

le zadel zat nadat zijn aanhangers direct in opstand waren gekomen (Wilpert 2007). Onder Chávez werd de grip van de overheid op het staatsoliebedrijf PDVSA geïntensifieerd. Het sociale beleid van het regime werd gefinancierd door de opbrengsten van de olie-export. In deze jaren was de internationale olieprijs dan ook erg hoog.

Al voor het aantreden van Chávez was de Venezolaanse economie overmatig afhankelijk van de olie-inkomsten, waarbij het zakken van de internationale olieprijs vaak direct leidde tot economische problemen in het land. De inkomsten in de goede jaren onder Chávez hadden gebruikt kunnen worden om te investeren in andere sectoren en de economie zo te diversificeren en minder kwetsbaar te maken voor schommelingen in de olieprijs. Maar in plaats daarvan werd onder Chávez de economie nóg afhankelijker van olie dan dat het al was. Alle andere goederen werden geïmporteerd uit het buitenland. De private sector in het land werd bovendien geschaad door nationalisaties en ander overheidsingrijpen. Kende het land in 1998 nog om en nabij 11.000 ondernemingen, in 2012 was dit teruggebracht tot zo'n 7.000.

Het verdringen van de private sector ging gepaard met een opzwellende publieke sector. Het aantal ambtenaren verdubbelde in dezelfde periode (Prados en Primera 2012). Al het geld dat binnenkwam werd even snel weer uitgegeven aan sociale voorzieningen en importgoederen, maar ook aan zaken als geavanceerde militaire wapensystemen (Gallegos 2016, 6). Hierbij werden de langetermijnrisico's van wat er zou gebeuren wanneer de olieprijs zou dalen genegeerd. Iets als een

rainy day fund or een staatsinvesteringsfonds zoals in Noorwegen en Saudi-Arabië kwam niet van de grond. Het was daarmee slechts een kwestie van tijd voordat het fout moest gaan.

Crisis

In 2012 stelde de Wereldbank dat olie voor 96 procent voor de exportinkomst en voor de helft van de belastinginkomsten van Venezuela zorgde en dat het land hiermee extreem kwetsbaar was voor veranderingen in de internationale olieprijs (Rockstone Research 2016). Vanaf deze periode zakte de internationale olieprijs dramatisch en implodeerde daarmee de Venezolaanse economie. Daar kwam bij dat de charismatische leider Chávez in 2013 overleed aan de gevolgen van kanker. Zijn opvolger Nicolás Maduro erfde daarmee een verrotte economie en een verdeeld volk dat zich ernstig zorgen maakte over de toekomst van het land.

Desalniettemin bleef de staat vasthouden aan hetzelfde socialistische economische beleid dat het daarvoor ook gehanteerd had. Een goed voorbeeld zijn de prijscontroles. Onder Chávez werd door de staat een maximumprijs voor bepaalde goederen ingesteld, in plaats van de prijs zich vrij op de markt door vraag en aanbod vast te laten stellen. Basisgoederen zoals toiletpapier en tandpasta mochten namelijk niet te duur worden, zo meende de overheid. Dit betekende dat deze producten kunstmatig goedkoop gehouden werden, waardoor er meer vraag en minder aanbod was. Producenten die onder de kostprijs moesten produceren gingen failliet en er ontstonden tekorten. De gelukkigen die wel toiletpapier wisten te bemachtigen zagen daarnaast een lucratieve handel in verkoop

---

op de zwarte markt of het smokkelen van deze producten naar het buitenland (waar geen prijscontroles waren) en het daar weer te verkopen tegen een hogere prijs die wel representatief was voor de marktwaarde. Zo werden nog meer tekorten gecreeërd.³

Het was bovendien een goede manier om aan buitenlandse valuta te komen, want de Venezolaanse munt was waardeloos geworden. Het begrotingstekort ontstaan door de zakkende olieprijs werd opgevuld met het printen van extra geld. Hyperinflatie was het gevolg en dit ging van kwaad tot erger. In 2019 kende het land een inflatiepercentage van maar liefst 10 miljoen procent (Sanchez 2019). Uiteindelijk werden geldbiljetten zo waardeloos dat deze zelfs een financieel aantrekkelijker middel werden om je billen mee af te vege dan normaal toiletpapier (Lendof 2018).

De ijzeren vuist van Maduro

De nieuwe president Maduro bleek bij lange na niet zo populair te zijn als zijn voorganger Chávez. Hij miste het natuurlijke charisma waar een populistische leider zo sterk op leunt en het ontbrak hem volgens velen aan de intellectuele capaciteiten die zijn voorganger wel had. Als Chávez als ‘vader van de revolutie’ de Venezolaanse Lenin genoemd kan worden, dan is Maduro zeker de autoritaire Stalin van het land gebleken, die met ijzeren vuist het volk regeert (Eaton 2019).⁴

Een steeds groter deel van de bevolking was klaar met het regime naarmate de economische malaise in het land verder toenam. Complete spaarrekeningen waren door de torenhoge inflatie weggevaagd en zelfs het voorzien in basisgoederen als eten, drinken en medicijnen werd steeds lastiger voor

Nicolás Maduro | StringerAL

---

burgers. In 2014 volgde de eerste golf van massale protesten, waarbij uiteindelijk tientallen doden vielen. De regering schroomde niet om met grof geschut de demonstranten in toom te houden en bondgenoot China voorzag het regime daarbij in geavanceerd anti-oproermaterieel (Keck 2014).

In 2015 wist de oppositie na verkiezingen een meerderheid in het parlement te winnen, maar Maduro counterde dit door in 2017 een alternatief parlement in het leven te roepen dat wel *chavismo*-gezind was. Met uitzondering van de traditionele bondgenoten, kwam er steeds meer kritiek vanuit de internationale gemeenschap op het autoritaire regime van Maduro. Het regime zou zich onder meer schuldig maken aan corruptie, fraude, censuur, politieke repressie en grove mensenrechtenschendingen.

Exodus

In 2017 volgde de laatste golf van grote protesten, waarbij wederom vele doden te betreuren waren. Inmiddels was de rechtsorde in het land volledig uit elkaar gevallen en ontspoorde de criminaliteit in het land. De hoofdstad Caracas staat al jarenlang in de top van de lijst van de meest gevaarlijke steden ter wereld, met 100 moorden per 100.000 inwoners in 2018 (Statista 2019). Uiteindelijk doofde de kaars van het groot-schalige burgerlijke verzet langzaam uit. Eerdere protesten hadden geen verschil gemaakt en voor velen werd het overleven in een land met zulke tekorten aan levensmiddelen een dagbesteding op zich.

In de eerste jaren van de crisis waren het vooral de rijken die het land verlieten (dit ge-

beurde overigens al in de jaren van Chávez). Zij vluchtten met name naar landen als de VS en Spanje. Maar naarmate de economische crisis verergerde, kozen ook steeds meer burgers uit de midden- en onderklasse ervoor om hun geluk elders te beproeven. Zij gingen, vaak te voet, naar andere landen binnen de regio, zoals Colombia, Ecuador en Brazilië. En zo ook over het water naar de naastgelegen ABC-eilanden. Sinds 2014 hebben zo ongeveer 5.4 miljoen Venezolanen het land verlaten (op een bevolking van ongeveer 29 miljoen) (UNHCR 2020). Dat is bijna net zoveel als het totale aantal (5.6 miljoen) Syrische vluchtelingen (UNICEF 2020). De crisis in Venezuela is zo een destabiliserende factor geworden voor de hele regio.

Een geopolitieke speelbal

In januari 2019 gloorde er vrij onverwachts eindelijk een beetje hoop aan de horizon toen de parlementariër Juan Guaidó zich baserend op de Grondwet en met steun van het parlement uitriep tot interim-president. De VS en veel landen in Latijns-Amerika en Europa (waaronder Nederland) erkenden vanaf dat moment Guaidó als de legitieme president van het land. Tevens stelde de VS daarop zware sancties in tegen het staatsoliebedrijf PDVSA (Cohen en Eaton 2019).

Dit was uiteraard olie op het vuur voor de anti-imperialistische retoriek van Maduro. Maar alsnog was hij overgeleverd aan de genade van buitenlandse mogendheden als China en Rusland. De Venezolaanse economie is meer en meer afhankelijk geworden van het infuus aan kredieten verstrekt door deze landen. Zij zien Venezuela als een belangrijke strategische bondgenoot in de

backyard van de VS. De intenties van Beijing en Moskou zouden echter minder barmhartig kunnen zijn dan het lijkt. De kans dat Venezuela deze leningen op korte termijn terug kan betalen is zeer gering en delen van de oliesector van het land dienen als onderpand voor deze kredieten (Sigalos 2019).⁵ Het is bovendien een goede garantie voor China en Rusland dat, mocht het regime ooit vallen, zij toch nog een plek hebben aan de onderhandelingstafel over de toekomst van het land.

De militaire dreiging

Latijns-Amerika kent een lange geschiedenis van militaire coups. Wanneer de politieke situatie in een land onhoudbaar werd, zag het leger zich vaak genooddakt op te treden en de macht, goed- of kwaadschiks, over te nemen. Uiteraard is het Bolivariaanse regime, vooral sinds de gefaalde coup van 2002, zich zeer bewust van de dreiging die het leger hiermee

vormt. De oplossing van het regime was om het leger een belangrijk onderdeel uit te laten maken van deze overheid en het zo te politiseren. Zo kregen generaals belangrijke posities binnen de overheid en zeggenschap over de voedseldistributie en zelfs over het management van PDVSA (García Marco 2017). Toch zijn er verschillende incidenten geweest waarbij militairen mogelijk iets leken te plotten. Tot nog toe echter altijd zonder succes. De Venezolaanse inlichtingendiensten, bijgestaan door ervaren en beruchte Cubaanse inlichtingsofficieren, zijn extreem waakzaam op signalen van dissidentie. Arrestaties van beschuldigde militairen komen dan ook regelmatig voor (Berwick 2019).

Een andere manier waarop de staat het leger tegemoet komt is door deze ongemoeid te laten in het runnen van de lucratieve drugshandel in het land (InSight Crime

---

2021). Door de betrokkenheid van legerofficieren en hooggeplaatste politici in deze markt (in samenwerking met criminele bendes, guerrillagroeperingen en smokkelaars) staat het land tegenwoordig bekend als een ‘narcostaat’ en geldt het als een belangrijk transitland in de internationale cocaïnehandel. Ook bij andere heimelijke activiteiten als de illegale mijnbouw is het leger actief betrokken (Fernandez e.a. 2020).

Gezien de grote macht die het leger binnen de Venezolaanse staat heeft, kan beargumenteerd worden dat een militaire coup niet eens nodig is. In feite is er al sprake van een *de facto* militair regime, waarbij de machtspositie van Maduro zo sterk afhankelijk is van zijn mogelijkheid de krijgsmacht tevreden te houden, dat er hierdoor continu een zwaard van Damocles boven zijn nek hangt.

Een verloren toekomst?

Toen het dieptepunt bereikt leek te zijn, kwam daar vorig jaar de coronacrisis ook nog eens bij. Het overleven in dit land werd voor burgers daarmee nog moeilijker dan dat het al was. Twee jaar na dato lijkt de aanstelling van Guaidó ook tot teleurstellend weinig resultaat te hebben geleid. Dat Maduro nu ook na frauduleuze verkiezingen de macht heeft genomen over het parlement (en daarmee zijn ingestelde alternatieve parlement opgeheven kon worden) maakt de positie van Guaidó nog lastiger (El País 2020).

Een interessante wending is dat het Maduro-regime bereid lijkt te zijn het socialistische beleid te laten varen en stilletjes het kapitalisme begint te omarmen. Zo werden prijscontroles opgeheven, evenals de res-

tricties op dollartransacties (The Economist 2020). Ook werden buitenlandse investeerders aangetrokken (Pozzebon 2020). De vrije val waarin de Venezolaanse economie zich bevond leek zo enigszins af te remmen, maar de schade is zo enorm dat het nog maar de vraag is of dit genoeg zal zijn, al helemaal nu daar ook nog eens de coronacrisis overheen is gekomen. Zo lijkt de oliesector door jaren van achterstallig onderhoud zo zwaar beschadigd te zijn dat olielekken nu een serieuze bedreiging voor het milieu vormen (Millard 2020). De Bolivariaanse overheid heeft Venezuela zo in een tijdsbestek van twee decennia getransformeerd tot een land waar 96 procent van de bevolking moet leven onder de armoedegrens (Reuters 2020). Een situatie eerder vergelijkbaar met Afrikaanse ontwikkelingslanden, dan met andere landen in de regio.

Bedreiging voor het Koninkrijk

De Nederlandse overheid geeft aan het Caribische deel binnen het Koninkrijk te willen ondersteunen op het gebied van economische ontwikkeling en veiligheid (Rijksoverheid). De crisis in Venezuela vormt een directe bedreiging voor deze doelstellingen. Op een heldere dag is vanaf Aruba de kust van Venezuela te zien, zo dichtbij bevinden deze eilanden zich. Hoewel slechts een klein deel van de bevolking dat het land ontvlucht richting de ABC-eilanden komt, is het op de kleine bevolkingsaantallen van de eilanden relatief gezien wel degelijk een grote zorg. Het opvangen van deze mensen kost geld en dat is precies waar het de eilanden aan tekortschiet. Door de crisis zijn bovendien de inkomsten die de eilanden kregen uit het raffineren van Venezolaanse olie opgedroogd (Drayer

---

2020). Daar komt de ineenstorting van de toeristensector door corona nog eens bij.

Misschien nog wel zorgelijker is de veiligheidsdreiging die Venezuela vormt. Zoals eerder gesteld wordt er vanuit narcostaat Venezuela nogal wat drugs gesmokkeld, zo ook via de Benedenwindse Eilanden. Naast drugs worden ook andere goederen als goud en diamanten illegaal de eilanden binnengesmokkeld (Koopmans 2018). Dit levert criminaliteit op (wat het toerisme weer schaadt) en voedt bovendien de aanwezige corruptie. Het is deze corruptie die telkens de relatie tussen Nederland en het Caribische deel lijkt te frustreren en de cohesie binnen het Koninkrijk zo schaadt. Bovendien kan een escalatie van het conflict in Venezuela uitstralen naar de eilanden. Een interne strijd binnen de Venezolaanse krijgsmacht zou het land bijvoorbeeld in een burgeroorlog kunnen doen storten.

Ook mag niet vergeten worden dat Venezuela in het verleden claims heeft gelegd op de eilanden (Oostindie 2019). Dat Nederland zich heeft geschaard achter Guaidó als legitieme president zal het Maduro-regime zeker getergd hebben. Een invasie zou ongetwijfeld slecht uitpakken voor Maduro gezien de internationale respons, maar een kat in het nauw maakt soms rare sprongen. In een vergelijkbare situatie besloot de Argentijnse *junta* in 1982 een kansloze militaire operatie te ondernemen en de Falklandeilanden binnen te vallen. Ook hier ging het om een wanhoopspoging om via een oorlog nationalisme aan te wakkeren en zo af te leiden van de interne economische problemen in het land. Voor liberalen geldt dat iedere militaire dreef-

ging altijd serieus genomen moet worden.

Door corruptieproblemen lijken de eilanden vaak eerder een vloek dan een zegen voor Den Haag. Toch bieden deze eilanden wel degelijk kansen. Nederland geeft aan zich in te willen zetten voor de internationale rechtsorde. De strategische ligging van de ABC-eilanden biedt Nederland de mogelijkheid zich internationaal te profileren ten aanzien van deze (internationale) crisis. Zo werden in 2019 de eilanden al beoogd als hub om humanitaire hulp Venezuela binnen te krijgen (BBC News Mundo 2019). Tevens spelen ze een belangrijke rol in de bestrijding van de internationale drugshandel (ook in Nederland een groeiend probleem) en andere onrust binnen de Latijns-Amerikaanse en Caribische regio, waarvoor de VS ook militaire basissen heeft op Aruba en Curaçao (Monthly Review 2019). Een lachende houding van Nederland ten aanzien van de dreigingen en de daaruit voortvloeiende instabiliteit waar de eilanden nu mee te maken hebben schaadt onze internationale reputatie als betrouwbare defensiepartner.

Bij de problemen die de Venezuelacrisis verzaakt op de ABC-eilanden lijkt Den Haag vooral weg te willen kijken en het als een interne (ei)landsaangelegenheid te beschouwen. Met name op economisch gebied lijkt er weinig sympathie opgebracht te worden voor de gevolgen hiervan. Dat terwijl de crisis ook juist als een kans gezien kan worden om de eilanden bijvoorbeeld minder afhankelijk te maken van de raffinage van Venezolaanse olie. In *Trouw* pleitten Max Scriwanek en Martin van den Blink voor het ondersteunen en investeren in de plannen van de

---

Curaçaose regering voor ontwikkeling van de ICT-sector (Van den Blink en Scriwanek 2019). Een vanuit liberaal perspectief uitstekende wijze om een ongewenste economische afhankelijkheid van het corrupte Venezolaanse regime te verminderen en daarmee de vuist op het gebied van Defensie richting Maduro te ondersteunen. Indien de Nederlandse overheid het Koninkrijksverband serieus neemt en stabiel wil houden moeten wij onze militaire en economische verantwoordelijkheid nemen en is het zaak de situatie in Venezuela nauwgezet te blijven volgen.

drs. W.J. Derksen is wetenschappelijk medewerker bij de TeldersStichting en eindredacteur van Liberale Reflecties.

Literatuurlijst

- ‘A share issue in Venezuela, the world’s worst-performing economy’, *The Economist*, 6 februari 2020, URL: <https://www.economist.com/the-americas/2020/02/06/a-share-issue-in-venezuela-the-worlds-worst-performing-economy>.
- ‘Cartel of the Suns’, *Insight Crime*, 14 januari 2021, URL: <https://insightcrime.org/venezuela-organized-crime-news/cartel-de-los-soles-profile/>.
- ‘Cities with the highest homicides rates in Venezuela in 2018’, *Statista*, 21 maart 2019, URL: <https://www.statista.com/statistics/984465/homicide-rates-venezuela-by-city/#:~:text=Venezuela%3A%20homicide%20rate%202018%2C%20by%20city&text=That%20year%2C%20the%20capital%20city,nearly%20100%20per%20100%2C000%20inhabitants>.
- ‘Crisis en Venezuela: Aruba, Bonaire y Curazao, las islas ABC que dan a Holanda un papel clave en el desafío de Guaidó a Maduro’, *BBC News Mundo*, 20 februari 2019, URL: <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-47308835>.
- ‘Intervention in Venezuela: a tour of U.S. military bases in Curaçao and Aruba’, *Monthly Review*, 23 april 2019, URL: <https://mronline.org/2019/04/23/intervention-in-venezuela-a-tour-of-u-s-military-bases-in-cura-cao-and-aruba/>.
- ‘Maduro eist overwinning op in Venezuela na verkiezingen met lage opkomst’, *NOS*, 7 december 2020, URL: <https://nos.nl/artikel/2359621-maduro-eist-overwinning-op-in-venezuela-na-verkiezingen-met-lage-opkomst.html>.
- ‘Venezuela poverty rate surges amid economic collapse, inflation -study’, *Reuters*, 7 juli 2020, URL: <https://www.reuters.com/article/venezuela-poverty-idUSL1N2EE1MG>.
- ‘Venezuela: la Asamblea Constituyente de Nicolás Maduro se disuelve’, *El País*, 19 december 2020, URL: <https://www.elpais.com.uy/mundo/venezuela-asamblea-constituyente-nicolas-maduro-disuelve.html>.
- ‘Which countries are damaged most by low oil prices?’, *Rockstone Research*, 26 augustus 2016, URL: <https://www.rockstone-research.com/index.php/en/markets-commodities/1723-Which-Countries-Are-Damaged-Most-by-Low-Oil-Prices>.
- Berwick, A., ‘Special report: how Cuba taught Venezuela to quash military dissent’, *Reuters*, 22 augustus 2019, URL: <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-cuba-military-special-report/special-report-how-cuba-taught-venezuela-to-quash-military-dissent-idUSKCN1VC1BX>.

-
- Van den Blink, M., Scriwanek, M., ‘Bevrijd Curaçao uit de wurggreep van Venezuela, Nederland, help de economie niet verder om zeep’, *Trouw*, 10 juni 2019, URL: <https://www.trouw.nl/nieuws/bevrijd-curacao-uit-de-wurggreep-van-venezuela-nederland-help-de-economie-niet-verder-om-zeep~b61b7262/>.
  - Broere, K., ‘Curaçao gaat gebukt onder vluchtelingen uit Venezuela’, *de Volkskrant*, 8 oktober 2018, URL: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/curacao-gaat-gebukt-onder-vluchtelingen-uit-venezuela~b8c74d8c/>.
  - Cohen, L., Eaton, C., ‘Explainer: U.S. sanctions and Venezuela’s trade and oil industry partners’, *Reuters*, 14 augustus 2019, URL: <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-politics-crude-sanctions-ex/explainer-u-s-sanctions-and-venezuelas-trade-and-oil-industry-partners-idUSKCN1V420P>.
  - Drayer, D., ‘Na meer dan 100 jaar dreigt einde olie-industrie op Curaçao’, *NOS*, 18 juli 2020, URL: <https://nos.nl/artikel/2341098-na-meer-dan-100-jaar-dreigt-einde-olie-industrie-op-curaçao.html>.
  - Eaton, G., ‘The Stalin of the Caribbean: how Nicolás Maduro betrayed the Venezuelan revolution’, *New Statesman*, 6 februari 2019, URL: <https://www.newstatesman.com/world/south-america/2019/02/stalin-caribbean-how-nicol-s-maduro-betrayed-venezuelan-revolution>.
  - Fernandez, C., Rendon, M., Sandin, L., ‘Illegal mining in Venezuela: death and devastation in the Amazonas and Orinoco Regions’, *Center for Strategic and International Studies*, 16 april 2020, URL: <https://www.csis.org/analysis/illegal-mining-venezuela-death-and-devastation-amazonas-and-orinoco-regions>.
  - Friedman, U., ‘How populism helped wreck Venezuela’, *The Atlantic*, 4 juni 2017, URL: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/06/venezuela-populism-fail/525321/>.
  - Gallegos, R., *Crude Nation: How Oil Riches Ruined Venezuela*, Sterling, 2016.
  - García Marco, D., ‘Qué significa que Nicolás Maduro haya puesto a un militar como Manuel Quevedo al mando de la petrolera estatal PDVSA, la “joya de la corona” de Venezuela’, *BBC News*, 27 november 2017, URL: <https://www.bbc.com/mundo/noticias-america-latina-42146434>.
  - Jraissati, J., ‘Citgo: how Russia could soon control a U.S. oil company’, *The National Interest*, 19 december 2020, URL: <https://nationalinterest.org/blog/buzz/citgo-how-russia-could-soon-control-us-oil-company-174844>.
  - Keck, Z., ‘Venezuela uses Chinese weapons in crackdown’, *The Diplomat*, 7 maart 2014, URL: <https://thediplomat.com/2014/03/venezuela-uses-chinese-weapons-in-crackdown/>.
  - Koopman, E., ‘Venezolaans leger faciliteert smokkel naar Antillen’, *Trouw*, 15 januari 2018.
  - Lendof, E., ‘Venezuelan bolivar is worth more as toilet paper’, *New York Post*, 20 augustus 2018, URL: <https://nypost.com/2018/08/20/venezuelan-bolivar-is-worth-more-as-toilet-paper/#3>.
  - Millard, P., Rosati, A., Zerpa, F., ‘Toxic spills in Venezuela offer a bleak vision of the end of oil’, *Bloomberg News*, 15 december 2020, URL: <https://financialpost.com/pmnbusiness-pmnbusiness-toxic-spills-in-venezuela-offer-a-bleak-vision-of-the-end-of-oil>.
  - Oostindie, G., ‘De Venezolaanse gevaren voor Aruba, Bonaire en Curaçao’, *Clingendael Specta-*

---

tor, 17 april 2019, URL: <https://spectator.clingendael.org/nl/publicatie/de-venezolaanse-gevaaren-voor-aruba-bonaire-en-curacao>.

- Pozzebon, S., 'Venezuela is quietly quitting socialism', *CNN*, 18 december 2020, URL: <https://edition.cnn.com/2020/12/18/americas/venezuela-death-of-socialism-intl/index.html>.

- Prados, L., Primera, M., 'La nueva Venezuela saudí de Chávez', *El País*, 2 oktober 2012, URL: https://elpais.com/internacional/2012/10/02/actualidad/1349200390_176652.html.

- Rijksoverheid, 'Waaruit bestaat het Koninkrijk der Nederlanden?', URL: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/caribische-deel-van-het-koninkrijk/vraag-en-antwoord/waaruit-bestaat-het-koninkrijk-der-nederlanden>.

- Sanchez, V., 'Venezuela hyperinflation hits 10 million percent. 'Shock therapy' may be only chance to undo the economic damage', *CNBC*, 3 augustus 2019, URL: <https://www.cnbc.com/2019/08/02/venezuela-inflation-at-10-million-percent-its-time-for-shock-therapy.html>.

- Sigalos, M., 'China and Russia loaned billions to Venezuela – and then the presidency went up for grabs', 7 februari 2019, URL: <https://www.cnbc.com/2019/02/07/venezuela-china-and-russia-owed-debts-as-presidential-fight-rages.html>.

- UNHCR, 'Venezuela situation', URL: <https://www.unhcr.org/venezuela-emergency.html#:~:text=With%20over%205%20million%20Venezuelans,displacement%20crisis%20in%20the%20world>.

- UNICEF, 'Syrian refugee appeal', URL: <https://www.unicef.org/appeals/syrian-refugees#:~:text=Appeal%20highlights,%2C%20Jordan%2C%20Lebanon%20and%20Turkey>.

- Wilpert, G., 'The 47-hour coup that changed everything', *Venezuelanalysis*, 13 april 2007, URL: <https://venezuelanalysis.com/analysis/2336>.

---

1. Extractieve instituties exploiteren de bevolking ten behoeve van een kleine elite. Deze elite wil ondernemerschap, innovatie en investeringen vanuit de bevolking blokkeren, omdat deze een bedreiging kunnen vormen voor haar machtspositie. Zie D. Acemoglu en J.A. Robinson, *Why Nations Fail*, Londen, 2020; of, voor een samenvatting van deze theorie, zie: W.J. Derksen, 'Waarom naties falen', *Liberale Reflecties*, 2020, nr. 1, pp. 88-94.

2. De door Iran gesteunde terroristische organisatie Hezbollah lijkt bijvoorbeeld al jarenlang verschillende trainingskampen te hebben op Venezolaans grondgebied (Watson 2019).

3. Een derde factor is dat de dreiging van schaarste een perverse prikkel tot hamstergedrag creëert onder de bevolking, zoals we onlangs ook allemaal zelf hebben mogen ervaren tijdens het begin van de coronacrisis.

4. Ook de uiterlijke gelijkenis kan niet onopgemerkt blijven.

5. Het Amerikaanse oliebedrijf Citgo is een dochtermaatschappij van PDVSA en als onderpand aan de Russen beloofd in ruil voor kredieten aan de Venezolaanse staat. Een vanuit Amerikaans perspectief zeer onwenselijke situatie (Jraissati 2020).

